

Bíró Judit

KÍSÉRLETI RENESZÁNSZ

2019-03-30 | NOVELLA

„Én is voltam Árkádiában”
(J. W. Goethe)

A nemesi Facipecora-család Nápolyból települ át Miskolcra, 1460 körül kapják meg az állampolgárságot. Két egybehangzó forrás szerint is, a család feje, Antonello, ‘a Nápolyi Tóni’, ahogy addig emlegették, már három év elteltével a herceg bizalmasa,

majd udvarnoka lesz. Leszármazottja, Antonio Filippo Facipecora Pavesi gróf 1736-ban születik Miskolcon, és 1801-ben hal meg, ugyanott. A hercegség vízügyi főfelügyelőjének halálával magva szakad a Facipecora családnak.

magaskultúra

A 19 méterrel a tengerszint felett lévő város Európa egyik legrégebb települése, nevét az alvilág kelta gotin istenéről kapta, és 894-ben, akkortájt, amikor 36 norvég törzsszövetség elhajózott egy lakatlan sziget felé, hogy megalapítsa Izlandot, hatalmas tűzvész pusztította el, de bortermelőinek, kereskedőinek és zsoldos katonáinak köszönhetően újjáépült, és Európa gazdaságának keleti kapuja lett. A Német-római Birodalom hűbéreseként 1100-ban független városi státuszt kap, saját bírót választhat, végrendelkezési jogot gyakorolhat, pallosjoghoz jut. Aztán a 14. század elején elnyeri igazi arcát: a művészet és a magaskultúra regionális központjává válik. Mindez a hercegi dinasztia tudatos kultúrpolitikájának köszönhetően történt, a rossz nyelvek szerint a hercegi család mecénatúrája mögött elsősorban a nagyozolás, az élvhajász viselkedés állt, amit persze a gazdag patríciuscsaládok könnyedén másoltak. Akárhogy is: a 17. századig Miskolcon pezsgő kulturális élet volt, zenéltek, színészkedtek nemcsak az udvarban, hanem a nemesi házakban is, festőket fogadtak föl, emeletes házakat s bazilikákat építettek, s mindeközben, tegyük hozzá, sikeres hadjáratokban verték vissza a törököt.

Miskolcon rend volt, élet- és vagyonbiztonság.

Miskolcon tombolt a reneszánsz.

Ez vonzotta ide Antonello Facipecorát is. Nápolyt azért kellett elhagyniuk, mert a város és a királyság spanyol fennhatóság alá került a 15. században.

A Facipecora családot mély, hű kapcsolat fűzte a Nápolyban élő magyarokhoz, akik még az Árpád-házi V. István lányának kíséretként érkeztek a városba, révükön bejáratosak lettek a királynéhoz is. Sánta Károly Anjou-herceg feleségéeként, majd

Nápoly (és Szicília) királynéjaként Magyarországi Mária félévszázadon át építette, erősítette Dél-Itália és Magyarország kapcsolatát, politikai és kulturális együttműködését. (Tizennégy gyereke közül több is bejelentette igényét a magyar trónra, amit végül unokája, Caroberto szerzett meg 1310-ben). Mária minden alkalmat megragadott, hogy magyar nyomot hagyjon az olasz kultúrtájon. Címere maga a megvalósult kettős identitás, pajzsán az Árpád-sávós és az Anjou-liliomos mezőkkel. Az 1293-as földrengés után segített túlélni a katasztrófát. A klarisszák, köztük egy Facipecora-lány, Santa Maria Donnaregia templomát nemcsak újjáépíttette, hanem a freskófestőktől Szent István-, Szent Erzsébet-, Szent László-jeleneteket rendelt. Pietro Cavallini és a névtelen Giotto-tanítványok előszeretettel alkalmazták a vörös-ezüst sávokat is a templom falán. Maria Ungheria ebben a gótikus templomban nyugszik: szürkésfehér márvány síremléke többszintű, sokalakos, Mária egyszerre erős (noha a ravatalán fekvő) királynő és térdeplő klarissza. Pompás emlékmű a pompás királynénak.

merényletkísérletek

Károly Róbert, hasonlóan nagyanyjához, az Anjou-dinasztia építésén munkálkodott, amikor fiát Nápolyba vitte, s hatalmi versengések, merényletkísérletek, szentszéki játszmák

kíséretében a hatéves András (Endre) és a hétéves Johanna (az akkori nápolyi király leánya) eljegyzését megáldották. Pedofil forgatókönyvet írtak a javából. De, s ez a pedofilok esetében igazán helytálló tézis, az Idő mindent helyrehoz: tíz év múltán már el lehetett hálni a házasságot. Ez idő tájt érkezik a nápolyi udvarba Petrarca, aki Johanna udvari papja lesz, s éppen itt időzik Boccaccio is: ketten egybehangzóan züllött Johanna-képet hagynak az utókorra. Vélhető, hogy Johanna gyerekkori zaklatása szexmániához vezetett, de sosem tudhatjuk meg, hogy elsősorban hatalmi-politikai vagy érzelmi-indulati okokból akart mielőbb megszabadulni férjétől. A Facipecorák udvarhölgyet és udvarnokot is adnak az udvarba, mégsem volt elég erejük, hogy a Johannáék által gyűlölt magyar befolyás elleni támadásokat kivédjék. András (Endre) életének utolsó két éve csak arról szólt, hogy oltsák ki életét: mérgezés, összeesküvés vagy megfojtás legyen? Ez utóbbi végül összejött: a Johanna

által felbérelt udvaroncok a 18 éves András (Endre) nyakába kötelet dobnak, s addig lógatják le az aversai San Pietro a Maiella-kolostor egyik erkélyéről, amíg meg nem fullad. Johanna három hónappal később megszüli gyermekét.

Francesco Facipecora akkor nápolyi kanokok volt, és ezt a márványemléktáblát állíttatta a Santa Maria Assunta-katedrális Szent Lajos kápolnájában elhelyezett szarkofág fölé: *Andrásnak, Károly Ubert Pannonia királya fiának, a nápolyiak királyának, kit felesége, Johanna ármánya és kötele megölt, Orso Minutulo kegyessége ide elhelyezett, nehogy a király teteme temetetlen maradjon és a gonosz tett az utódok előtt el legyen temetve (födve), Berardi fia Facipecora Ferencz állította e sírkövet a 19. évében 1345. szeptember 17-én megholtnak.*

Bátor üzenet a trónviszály kellős közepén. És nem marad el a megtorlás sem, nem ússza meg senki a gyilkosságot: I. Lajos magyar király, András (Endre) bátyja, 1348-ban a helyszínen, az aversai kolostor kertjében lefejeztette az egyik, feltételezett elkövetőt, majd holttestét három napig temetetlenül hagyatta. Johanna – ellentétben András (Endre) árván maradt fehér solymával – *késő vénségig él*. Még háromszor megy férjhez, utoljára ötvenévesen.

A nápolyi királyságban Aragóniai Péter, majd I. Alfonz kerül trónra, ami a spanyol jelenlétet állandósította, s a Facipecorák nem várják meg, hogy a spanyol korona alkirályságává tegyék ősi lakhelyüket: egy utolsó pillantást vetnek Nápoly bíboröblére – s áttelepülnek Miskolcra.

1470-re, a jelenlegi Bolyai Farkas sugárút 65. szám alatt épül meg patríciusházuk, reneszánsz stílusban. A palota utcai frontjának emeletén tizenhárom ablak s egy hosszú, az épület közepén kialakított erkély van, különösebb díszítés nélkül, még a reneszánsz palotaépítészetre jellemző klasszikus párkányzat is hiányzik. A kétszárnyas emeleti ablakok fölött kisebb, kocka alakú ablakrések, a személyzet szállásai, a földszinten pedig a kiszolgáló helyiségek. Amilyen dísztelen, szinte durván megmunkált a vörösgyag barnára festett, hosszú-nagdarab ház az utca felé, a kapu mögött feltáruló világ gazdagon díszített, a test kényeztetésére, a szellem és a lélek gyönyörére, tele misztikus és spirituális utalásokkal, jelzésekkel – minden a család örökkön való, szinte kozmikus tekintélyét s egyben tiszteletreméltóságát hirdette.

Miskolc ekkoriban mesés, lenyűgöző város, a felső-város, az ó-város szintjei, a komor püspöki kerület, a megzabolázhatatlan egyetemi városrész csupa körengeteg, aminek zaklatott zsúfoltsága hirtelen egy-egy harmonikus és irigylésre méltóan bámulatos világban megpihen. Ilyen a Facipecora-ház is.

lünettek csipkézik

A hosszan elnyúló palota közepén lévő, természetes, terrakotta gyűrűkkel az ajtófélfához rögzített félköríves kapu bejárati folyosóra nyílik melynek dongaboltozatú mennyezetét lünettek csipkézik: a holdacskák csúcsívei szinte játékosan vezetnek az egyébként sötét, a forróságtól

nyomott levegőjű folyosón a fény felé: a loggiához, amit három fehér márványoszlop és két gótikus kerámia féloszlop tart. Az oszlopok közti félköríveken freskók, a fából készült síkmennyezeten pedig nemesi családok címerei – a frissen betelepülő Facipecorák gesztusa ez az ősi miskolci patrícuscsaládoknak.

Az árkados oszlopcsarnok udvarra nyílik, közepén egy kúttal és vasból kovácsolt kerti építményekkel, oroszántalpas márványpadokkal. A kút homokkő kávája és pereme gyönyörűen megmunkált, mitológiai és bibliai jelenetekkel teli, az udvarra érkező a kút hasán először a Facipecora család címerét látja meg: a vörös, csipkés szélű pajzs kétosztatú, fent arany mezőben vörös Nap, lent ezüst mezőben zöld sárkány (szárnyas kígyó). A teremtés jelképe a szellemi fejlődés spirális jelképéhez társul. Isteni szimbolizmus – tűpontos érzékeltetése a Facipecorák társadalmi státuszának.

Levéltári forrásokból látható, hogy a család a későbbiekben háromszor is átgondolja önreprezentációjának ezt az elemét: a sárkány fekete lesz, majd átadja helyét egy óriási, egyfejű, hatalmas körmökkel kapaszkodó fekete sasnak. A legutolsó a 18. századi címer: egymást keresztező és párhuzamos sávokkal, ezüst, vörös és fekete színekben – Malevics stílusában, Magyarországi Mária címerének színeivel.

A kút körül őspálmák, őscserjék, évszázados rozsdát hordozó virágtartók, hűsítő vizet pergető és permetező csövek, s mindennek aranymetszésében egy többévszázados kőris. A Facipecorák terében a filozófiai definíciók vesztésre állnak a kert Idő-fogalmával szemben.

Az egyik vaskampón hatalmas vaskalitka, benne természetes fekete madár. Barátságos, örül az érkezőnek, és alig várja, hogy elmondhassa, hogy hívják: *Pipo*. Nem tanult meg magyarul, olaszul köszön: bondzsornó.

A loggia freskói a híres reneszánsz festőnő, Margherita Comesifarà munkái, aki Pápáról érkezett Miskolcra, eleget téve a hercegi udvar meghívásának. Pápán tanulja ki az ókori művészetek tiszteletét, s Veszprémben, hatéves, Bernardino Campinál történt tanonckodás után festi meg első önálló művét – még gyereklányként. A nemesasszony a kevesek egyike, aki nőként még életében elismert és ünnepelt lett: az elemi szintű érzékeltetés mestereként megújította a festészetet. Bibliai tárgyú képei csak ürügyek, hogy visszatérhessen az antik témaválasztáshoz és formaszépséghez. Hatalmas energiát fektetett a tiszta, eredeti források megtalálásába, rendíthetetlenül kutatta és gyűjtögette a többezeréves tudás megmaradt, molekulányi darabkáit, tárgyi és szellemi emlékeit. Ragyogó intellektusa, kivételes érzékenysége a humanista tudósokéhoz ért fel.

És hát szép volt, mint a Nap, selymesen csillogó fekete haja dúsan omlott le keskeny vállán, végig a hajlékony derekán át a keskeny, már-már csontos csípőjéig. Rendkívül sápadt volt az arca, zöld szeme csillogott, mintha a Hold foszforeszkáló fénye költözött volna bele. Leginkább éjszaka szeretett festeni – ami igencsak megterhelte költségvetését: a gyertyaöntők rajongtak érte.

1460-ban költözik végleg Miskolcra, a hercegség udvari festője lesz, s a cím mellé magas jövedelmet kap, melynek birtokában hozzáláthat régi terve megvalósításához: a Facipecora-családnál hallott András (Endre)-történet megfestéséhez. Az 1468-ban befejezett festmény a miskolci reneszánsz egyik legnagyobb eredménye és Comesifarának nagy hírnevet biztosít. Új utat nyit a magyarországi festők következő nemzedéke számára – Zlinszky Zorádtól Kópi Zsoltig, de megihlet számos német művészt is, köztük Albrecht Dürert is. Margherita Comesifarà neve ismertté válik Fóttól Rakamazig.

végtelenül sznob

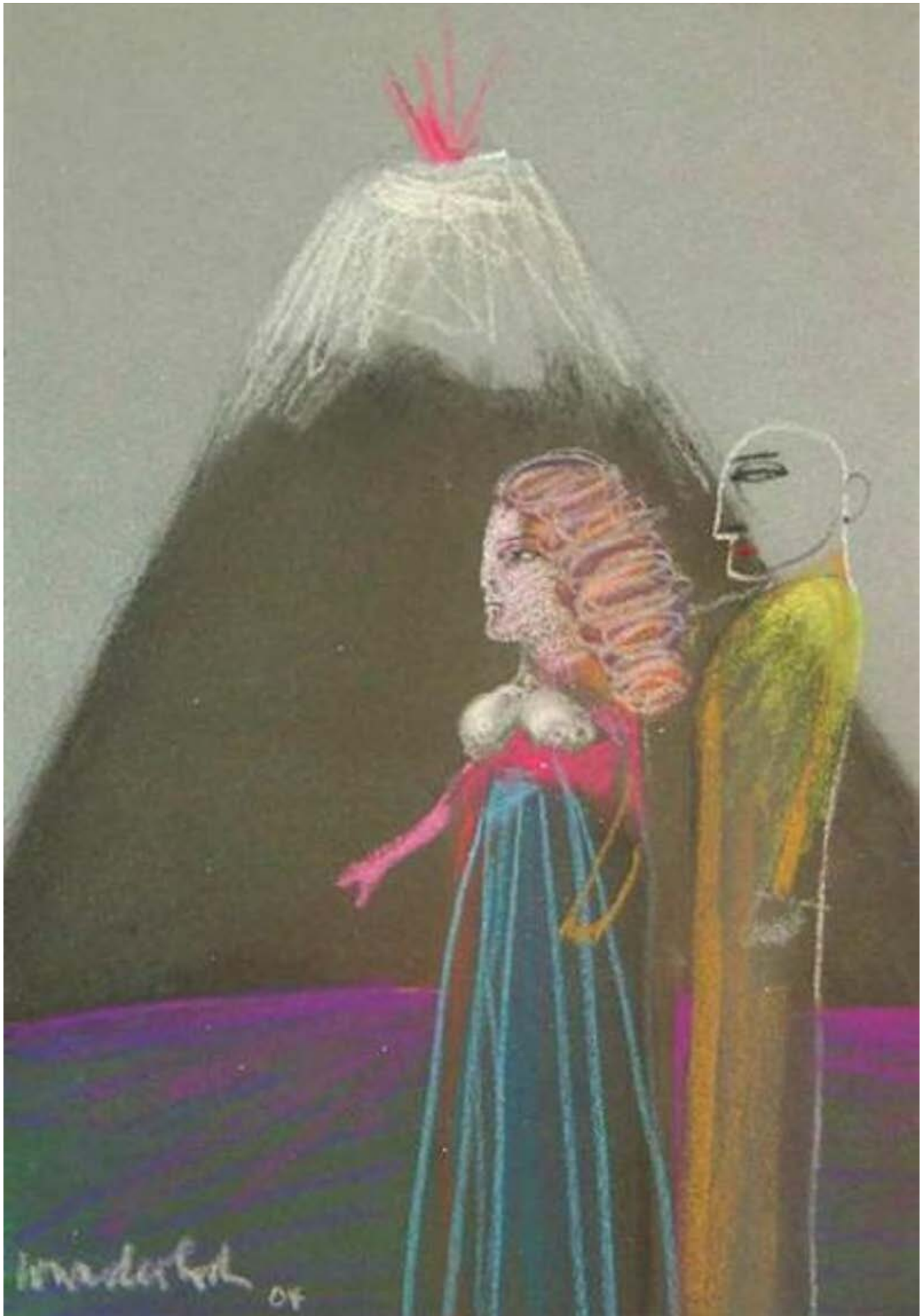
Ekkor már jól működő műtermet irányít. Gobelinek, ezüst- és aranyékszerek, méretes állóvázák, tükrök, arany gyertyatartók terveit készíti, grafikákat, rézmetszeteket állít elő – mindent, amit csak az úri közönség kíván, s akkoriban ezeknek nagy divatjuk van a végtelenül gazdag és

végtelenül sznob patrícusok körében. Rajziskolát is működtet, ahová, bár szigorú alkalmassági szűrőn keresztül, de végül is elsősorban nemesi ifjak kerülnek be, akik megigézve bámulják a szikár hangon magyarázó, távolságtartó festőnőt.

Aki megtervezi saját, a herceg által szponzorált miskolci házát is, melynek alaprajza egy négyzetbe rajzolt kör ($\pi \cdot r^2 / (2r)^2 = \pi/4$). Ebben a palotában festi meg főművét, nyolc éven át. Közben szenvedélyes barátságot köt Margherita (korábban: Martinus) Facipecora Pavesivel, a kor ünnepelt dalénekesével, aki ha tehetne, otthonában legszívesebben Agrikola Sándor szerelmi tárgyú, élénk szólamú motettáit énekelte. Ilyenkor Comesifarà kedvenc hangszerén, görbekürtön kísérte.

A műterem legvilágosabb sarkában álló 88×65-ös vászon letakarva áll: Comesifarà már hét éve látja, hogy néz ki az elkészült kép a gyilkos Johannáról, de munka közben újból és újból azt érzi, hogy torkon ragadja valami édes, ragacsos, gyöngéd erő, amitől sírnia kell, és ilyenkor leteszi az ecsetet, akár hónapokra is.

És csak rója és rója Miskolc utcáit, fáradhatatlanul, éjjel és nappal, a kutyák nem ugatják meg, a gyerekek behúzódnak előle a kapualjakba, a szamarak és a lovak a házfalakhoz simulnak, ha elsuhan mellettük aranycsillagokkal hímzett, földig érő, méregzöld, bő brokátkabátjában. Nem törődik az égigérő sötétzöld ciprusokkal, a buján virágzó leanderekkel, a leomló borostyánnal és vadszőlővel, a télben és a nyárban az isteni örökkévalóságot megtestesítő, messziről szagló bukszusokkal, nem számít neki az esztétikum diadala városa palotáinak kertjében, sem a hercegi őspark groteszkül megnyírt bokrai és arisztokratikus pínéái, szinte rohan a házfalak mentén kanyargó szűk utcákon át, egészen ki a kőbe zárt fügeültetvényekig és olajfaligetekig, a rózsákkal őrzött szőlőtábláig. Látja a múltat: a hatalmi versengést, az erőfitogtatást, az egymással versengő családok harcát, a függetlenség-vágyat, a pénz utáni sóvárgást – aztán a pestis mindent elvisz. El az emberek kétharmadát, el az erőt és az akaratot. De jön Szent Rókus, aki mindenkit meggyógyít, később meg Boccaccio, aki a pestis szemébe néz, és egy jóízűt kefél. Ezért is szereti Miskolc főterét: a magyarországi méretek szerint is hatalmas, tágas és impresszív, a város polgári, civil erejének állít emléket.

Nem portrét akar készíteni, ezt tudja. Johanna képét San Ludovico di Tolosa egyébként is már megfestette, amikor másodszor is férjhez ment, ez esetben Tarantói Lajoshoz (a gyilkossággal megvádolt egyik család tagjához). Az esküvő alkalmára készült el a nápolyi Santa Maria Incoronata templom, amelynek egyik freskóján látható Johanna, profilból: erős váll, erőteljes nyak, akaratos áll, kissé nyitott ajkak, határozott tekintet, szögletes orr. Csupa közhely, mikor egy erőszakos nőt akarunk megjeleníteni. Johanna egyik nászajándéka egyébként tövisdarab Krisztus koronájából. A játékos kedvű francia király küldte.

Vagy fesse meg a jelenetet?! Karl Pavlovics Brjullov megteszi helyette. A romantikus orosz festő András, Calabria hercegének meggyilkolása című képén is minden ott van, ami a rettenet érzékeltetéséhez kell: a fakóvörös háttér, baljós éjfékete csíkokkal, a sikoltozó, karjával kapálódzó, félholtra vált András (Endre), amint egy gonosz képű, izmos karú, marcona alak – talán maga Steven Seagal – lógatja ki lábánál fogva az erkélyről, mögötte fáklyát tartó kar. Méltánytalanul banális.

De miért nem a mérget választotta??? – tépelődik hónapokon, sőt, éveken át Margherita Comesifarà, bele akarván látni Johanna, a gyilkosság elkövetésekor immár hatodik hónapja várandós nő fejébe. Erre nem lehet válasz, hogy akkoriban a hercegségben már szigorúan tilos a mérgek adásvétele – a történeti előzmények miatt. A tiltás ellenére, mindenki tudta, még a távoli Stratford-upon-Avonban is, hogy koldussoron élő patikusoktól, titokban, az útmenti piszkos, sötét boltjukban bármit meg lehet venni. Hiába tiltották, mindenki használta.

a szifilisz gyógyítása

Használták a papok istentisztelet előtt, hogy hatásosabb legyen a beszéd, használták a boszorkányok szombat éjjelente, hogy megtalálják a seprűnyelüket, használták az arab sebészek fájdalomcsillapításra, az európai kirurgusok a szifilisz gyógyítására, szemükbe

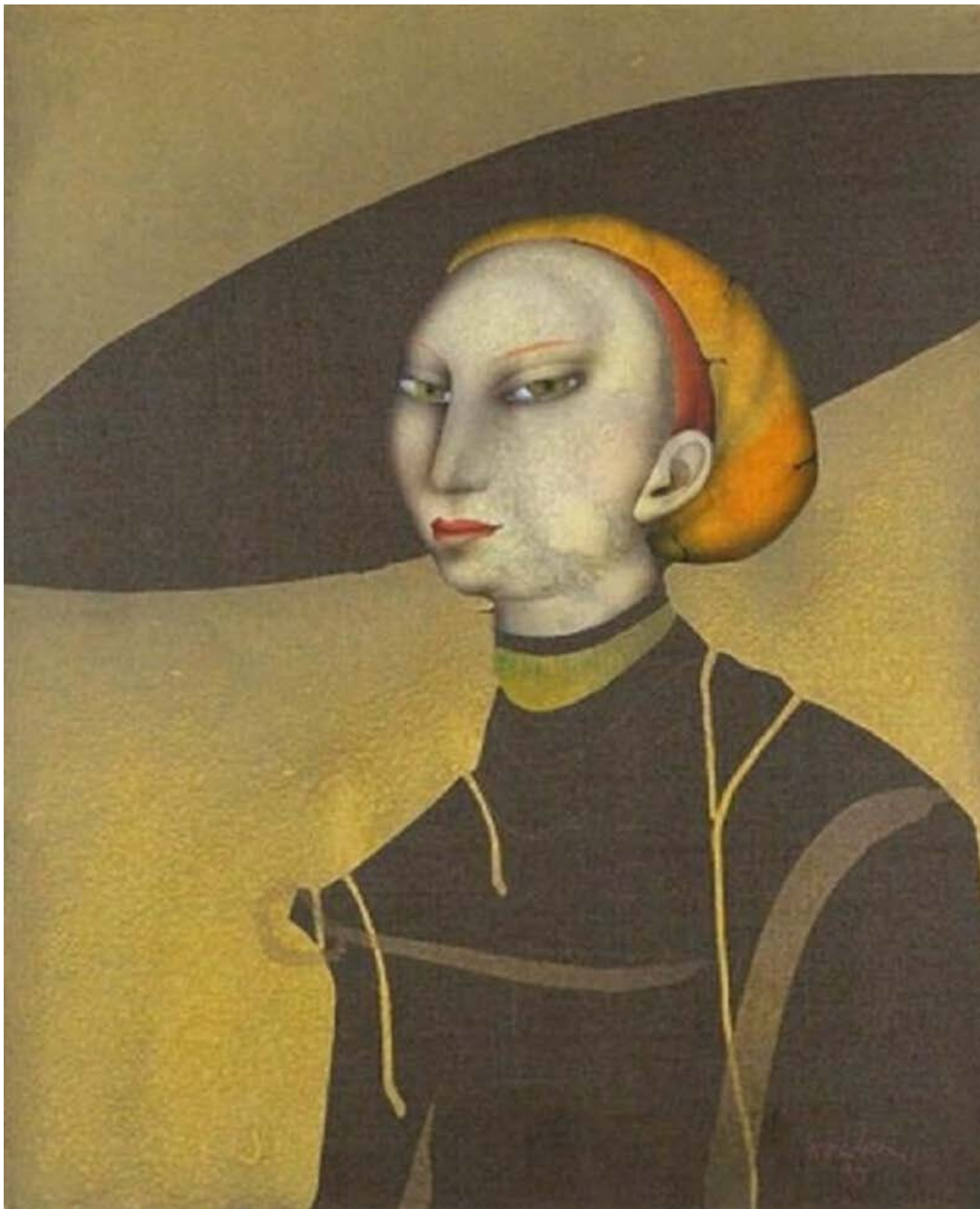

csepegtették a nők, hogy minél csillogóbb tekintettel fogadhassák lovagjaik udvarlását. És busás haszonra tettek szert a bosnyák és szlavón földbirtokosok, akik jobbágyai egész Európát ellátták.

Persze nem volt mindegy, mekkora adagban használták. Volt, hogy testsúly szerint adagolták, aztán megtapasztalták – jobbára már későn –, hogy nem mindig a legsúlyosabb embernek a legnagyobb az ellenállóképessége. Azután megdőlt a tudományos tézis, hogy az egyszeri nagy adag hatásosabb, mint az esetleg többször ismételt kisebb adagok, sőt az utóbbi esetben, jöttek rá, kisebb a mérgezés veszélye is.

De a mérég elsősorban mégiscsak mérgezésre való! Gondolkodott-e azon, mik a tulajdonképpeni mérgek? Miket tervezett Nápolyi Johanna felhasználni András (Endre) megmérgezéséhez? Comesifarà hosszas nyomozásba kezdett, mert tudta, addig nem fejezheti be a festményt, amíg nem érti meg Johannát. Naplójában, amelyet gyerekkora óta vezetett, minden részletet rögzített, de sajnos, nagy része megsemmisült az idők során. A tárgyalt időszakról ez az egyetlen bekezdés maradt fent:

*„Pénteken Margherita Comesifarà **[1]** (...) **[2]** előcsarnokában Janus Pannonius a 'Szelek versenye' című költeményéből meghallgatta Zephyrus monológját a latin-ógörög tudós filológus barátja előadásában, aki szép lassan, latinul skandálta a hexametereket (nem sexa-...) **[3]**. Ahogy korábbi levélváltásukkor ígérte: 'Te és én leszünk ott, valamint a géniusz, tehát Janus'. Szép kezével a sorok között keresve, kimerítve az érzékiség és az igazi 'latin szerető' minden ígéretes reményét. Utána Margherita a tudós kérésére odaajándékozta neki egy vázlatáról készült metszetét, mely Botticelli nyomán készült, és Vergiliust és egy angyalt ábrázol, amint átölelik egymást.”*

Első látásra úgy tűnhet, Comesifarà nemcsak az Idő kapuján lépett át, hanem a tárgyára fókuszálást is kevésbé sikerült megvalósítania, de tévedünk, ha ezt hisszük. Azért engedte át magát az érzéki élménynek, mert addigra már birtokában volt a

tudásnak, ami hozzásegítette a megértéshez. Tudta, mi a foszformérgezés, a szublimátmérgezés, a schweinfurti zölddel mérgezés, az opium- és phloroglucin-mérgezés, nem beszélve az arzénmérgezésről – de ezek egyike sem térítette el a tárgyától: a mérgező szépasszonyt kell megfestenie.

párducbőrbe bújt

A lidércet, a gonosz szellemet, az éjszaka árnyát, aki, ha úgy tartja a kedve, forgószelet vet, vele hatalmas homoktölcsért képez, elektromos kisüléseket okoz. A tündért kell megfestenie, Zsákos Frodó életvidám anyját. A sorsistennő arcképét, a legkisebb termetű leghatalmasabb erőét, aki elháríthatatlanul vágja el az élet fonalát a gyűlölt ollóval, miközben a napórát figyeli. Egyáltalán nem gyönyörű, sőt: ijesztő öregasszony, fekete, torz alak – ahogy azt Goya is megfesti. Inkább Morta, mintsem Atroposz: halott, azaz hajthatatlan. Megfesti a méreggel szennyezett méz pergetését, amit a méhek gyanútlanul begyűjtenek a többi virággal elegyítve. A színésznőket és kurtizánokat Sopronban, akik egymásnak adják a kilincset Pietro Andrea Mattiolinál, hogy megszerezzék a delejező kozmetikumot – és a nemesasszonyokat, akik egy titkos oldalajtón érkeznek ugyanezért. Lekottázza a szerelmi bájjal dalát, az ideget, ahogy megnyugszik, a tudatot, ahogy módosul, megrajzolja a hallucinogén röptét. A mérget, amint álomba szédít, amint fekete lyukat mar ki vászonból, és ördögi pillantással néz a szemedbe. Rögzíti a párducbőrbe bújt, veszett farkasok versengését a szépségesen fényes, feketén bíborlila, mézédese bogyókért. És végül ráfesti a vászonra a nadrágujjas emberkét, aki a föld alatt, bükkösök gyökerénél lakik, apró és lágyszívű, és akinek minden egyes porcikája halálos mérgező, már 600 milligrammtól. Aki, ha elfagy, sem szűnik meg mérgezni. Aki, ha csak megérinted, megégeti a bőröd. Aki mohó cseppekben kezd hozzá a test és a tudat leépítéséhez.

A festmény elkészülte után nem sokkal Comesifarà eltűnik. A házában maradt nyomok alapján feltételezhető, hogy már régen készült a szökésre. A festmény, a mérgező szépasszonnal folytatott többéves küzdelem felőrölte erejét, életvágyát, de az is lehet, hogy egyszerűen rájött: valójában nem Nápolyi Johannát, hanem a mindent megmérgező emberi vágyat festette meg, a szenvedély diadalát.

Comesifarà fent említett naplójának vonatkozó lapjai, szerencsére, megmaradtak, megőrizve a festőnő lázas alkotói folyamatában lejegyzett, csapongó és ijesztő gondolatait: *A fekete nyílások, a görbekürt fémes lyukai nemcsak a fény-árnyék kettősségét jeleníthetik meg... szintúgy a higanycseppek feketesége. A zene! A zene is gyógyító és mérgező hatású, ugyanúgy, mint a méreg... Verdi Leonórával énekelteti el a Végzet hatalmában: 'ami félelmes és rémes, nem kell így hogy testet öltson'. Öltson most testet!!! A hangszer és a méreg – az életáramlás eszköze mindegyik... A párdúcok fölött bagoly szálljon, a ragadozók végül testet öltenek...A Bella Donna gyönyörű gesztusa, ahogyan lefelé hajlik, rejtőzködő méltósággal... A szemgolyó valójában visszatükrözi a növény bogyóit: Atroposz tekintete a belső látást nyitja ki. A bogyó azért fekete, mert koncentrátumokat zár magába: a növények többet látnak, mint az emberek, reagálnak a bolygó-mozgásokra, a hullámsugárzásra, a napfényre. Leveszik a Napból mindazt, ami a fényen innen és túl van. A növények, a ragadozók, a mérgek, a Bella Donna felfal mindent, s egyben magába épít mindent... A fekete lyuk áttépi a papírlapot, s egyben fénynyalábot sugároz. Ötszög. Pentagram. Nem ördögi gesztus. Ez esetben... Talán.*

A festmény a Facipecora családhoz került, de tudnunk kell, ennek a család egyáltalán nem örült: ellentétben Comesifarà többi munkájával, ezt az egyet nem tudták megszeretni, inkább félték tőle. Először a rezidenciájukhoz csatolt Szent Mária templomban helyezték el, majd, Pákozdra, nyári palotájuk tóparti házikápolnájába szállították, amit Szent Izidornak, a mezőgazdálkodás istenének szenteltek, s ami mellett a későbbiekben egy kőhidat emeltek, hogy a halászati kereskedelmet erősítsék. Az aranyló, dagadt puttók és a gazdagon díszített pillérek között a festmény végre megnyugodott, megtalálta a helyét, nem rezgett tovább. Mindenki örömére.

Margherita Comesifarà öröksége sokáig hatott. Tiziano *Fiatal hölgy tükörrel* című, 1515-ös festményének megszületését mindenképpen inspirálta: egy, atropine-cseppekkel teli tégely az élveteg, testes nő bal keze alatt – színésznő vagy kurtizán, meglehet tisztos patrícusfeleség a modell.

Tagadhatatlan az a hatás is, amit a színkeverés megújítása terén kifejtett, s ami máig érvényesen jelen van: a palettára felülről lefele adagolta a sárgát, a pirosat, a kéket és végül a fehéret, szigorúan ebben a sorrendben, s az így előállított olajjal szabad szemmel láthatatlan alakokat tudott felvinni a vászonra. Ez lett a reneszánsz festészet hermetikus hagyománya.

1627-ben kihal a hercegi család, és a miskolci hercegség szinte azon nyomban erejét veszti. Osztrák, majd francia érdekek ütközőzónája lesz, több romboló csata zajlik érte, majd végleg osztrák alávetettség vár rá.

Pour un desir

A Facipecora család folytatta mecénatúráját, amíg tudta: Carlo a Szent Máté apostolnak szentelt templom felújítását támogatja, Guilio a protestáns iskola létrehozásához járul hozzá. Scipione a család hatalmas könyvtárát hozatja

rendbe, a rendszerezés során minden példányba ex librist tesznek: *Pour un desir*. A végrendelettől eltérően a könyvtár végül nem kerül városi tulajdonba – Miskolc 1796-os ostromakor betörnek a palotába, és széthordják a könyveket.

Nemrégiben, egy online-könyvaukción Carl Pauli 1671-ben Strasbourgban kiadott könyve, az *Imperatorum Romanorum Numismata* került elő, belső címlapján a *Pour un desir ex libris*. A kiváló állapotban lévő példány keményfedele kissé megbarnult az idők során, egy rovar rágta lyuk is látható rajta, egyik-másik lapon ujjnyomat, a 345–346. oldalakon egy korábbi sérülést követő javítás nyomai. A még mindig jó állapotú és nyilvánvalóan gondozott könyv kikiáltási ára 200–250 font volt. Végül 1 063 fontért kelt el.

1. A festőnő egyes szám harmadik személyben írta naplóját. ↑

2. olvashatatlan ↑

3. értelmezhetetlen ↑

kép | Paul Wunderlich művei, wikiart.org